

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Generiek kader kinderopvang en scholen

21 januari 2021

Uitgangspunten zoals afstand houden, hygiënemaatregelen en de [gezondheidscheck](#) vormen de basis van dit kader. Deze uitgangspunten sluiten aan bij [de basisregels voor iedereen](#).

RIVM

A. van Leeuwenhoeklaan 9
3721 MA Bilthoven
Postbus 1
3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

5.1.2e

5.1.2e.rivm.nl

Doel van dit kader

Dit kader bundelt de maatregelen en adviezen van de Rijksoverheid, het OMT en het RIVM voor kinderopvangcentra en scholen die nodig zijn om de verspreiding van SARS-CoV-2 zoveel mogelijk te voorkomen. Daarbij hebben werknemers vanuit de arbeidsomstandighedenwet recht op gezonde en veilige arbeidsomstandigheden. Zie hiervoor de arbocatalogus van de betreffende beroepsgroep: [Kinderopvang](#), [Primair onderwijs](#), [Voortgezet onderwijs](#).

Onder dit kader vallen de kinderopvang (0-4 jaar), de voorschoolse en buitenschoolse opvang, het primair onderwijs, het speciaal basisonderwijs, het speciaal onderwijs, het voortgezet onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs.

Beperking van de verspreiding van het coronavirus wordt bereikt door de bekende uitgangspunten bij de COVID-19-bestrijding voor zowel leerlingen als ouders en personeel:

- Bronmaatregelen: gezondheidscheck, testbeleid, quarantaine en isolatie en contact- en uitbraakonderzoek.
- Collectieve maatregelen: hygiënemaatregelen, voldoende ventilatie, afstand houden en doorstroming, en het beperken van contact op de opvang en school (en daarbuiten).
- Individuele maatregelen: extra aandachtspunten voor het personeel.
- Persoonlijke beschermingsmiddelen: het gebruik van niet-medische mondneusmaskers.

Uitwerking van dit kader

De kinderopvang- en onderwijssector verwerken dit kader in hun protocollen. Kinderopvangcentra en scholen zijn vervolgens zelf verantwoordelijk voor het maken of actualiseren van hun eigen protocol gebaseerd op dit kader en het protocol van de sector. In het eigen protocol wordt aangegeven in welke mate en hoe de maatregelen worden toegepast. Er moet in ieder geval altijd worden voldaan aan wettelijke

eisen. Daarnaast zijn kinderopvangcentra en scholen verantwoordelijk voor de implementatie, uitvoering en het toezicht op naleving van de maatregelen van de Rijksoverheid, arbowetgeving, de lokale autoriteiten zoals de GGD en de adviezen van dit generiek kader.

Generieke uitgangspunten kinderopvang, voorschoolse en buitenschoolse opvang, primair onderwijs, speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs (leeftijd 0-12 jaar)

Gezondheidscheck (triage)

- Zie voor de regels omtrent het toelaten van kinderen met verkoudheidsklachten op de kinderopvang en de basisschool de [Handreiking Neusverkouden kinderen](#).
- Zie voor de regels rondom quarantaine [Rijksoverheid](#).
- Medewerkers moeten de [gezondheidscheck](#) doen voor aanvang van de werkzaamheden. Als één van de vragen met 'ja' wordt beantwoord, dan moet de medewerker thuisblijven en zich laten testen.
- Wijs ouders/verzorgers op het beleid dat zij niet bij de opvang of school mogen komen als zij op één van de vragen van de gezondheidscheck 'ja' kunnen antwoorden.
- Als een medewerker gedurende de dag klachten ontwikkelt, dan moet deze direct naar huis en zich laten testen. Dat geldt ook voor een kind dat op de opvang of school naast verkoudheidsklachten ook symptomen als hoesten, koorts en/of benauwdheid ontwikkelt.

Testen, quarantaine en isolatie

- Zie voor het testen van kinderen [Rijksoverheid](#).
- Zie voor het testen van onderwijspersoneel [Rijksoverheid](#).
- Voor de regels over quarantaine, zie [Rijksoverheid](#) en de [Veelgestelde vragen gezinnen met kinderen en quarantaine](#).

Bron-, contact- en uitbraakonderzoek, communicatie en samenwerking met de GGD

De GGD voert bron- en contactonderzoek (BCO) uit bij een kind of medewerker met COVID-19. Als uitgangspunt bij het BCO bij een kind of medewerker met COVID-19 geldt dat nauwe contacten (> 15 minuten < 1,5 meter contact) in aanmerking komen voor quarantaine, en overige groeps-/klasgenoten en medewerkers (> 15 minuten in eenzelfde ruimte) worden gewaarschuwd extra te letten op symptomen.

- Bij een of meerdere positief geteste kinderen of medewerkers is het van belang dat de kinderopvang of het schoolbestuur in contact treedt met de GGD om maatregelen te bespreken. Zie ook de [Handreiking contact- en uitbraakonderzoek COVID-19 bij kinderen](#).
- GGD'en hebben vaak een scholenteam samengesteld dat kinderopvangcentra en scholen benadert. Indien er nog geen contact is, neem dan zelf als opvang of school contact op met de GGD. Ook als er nog geen besmettingen zijn geweest op de opvang of school, is het belangrijk om te communiceren en te overleggen over:
 - de geldende maatregelen op school en het protocol van de opvang of school;

- het aanspreekpunt vanuit de opvang of school en het aanspreekpunt vanuit de GGD. Vaak zal dit iemand van de Jeugdgezondheidszorg zijn (de jeugdarts of jeugdverpleegkundige);
 - de procedure bij besmettingen op de opvang of school;
 - de communicatie van (ziek)meldingen van positief geteste medewerkers/kinderen tussen de opvang of school en GGD, en de communicatie naar de ouders;
 - de uitvoering van het BCO door de GGD en de rol van de opvang of school daarbij;
 - de maatregelen t.a.v. quarantaine en testbeleid op dag 5;
 - de stappen die ondernomen moeten worden en de besluitvorming bij meerdere besmettingen of uitbraken.
- Stel als opvang of school een eigen handelingsperspectief op voor besmettingen of uitbraken op school. Leg hierin bovenstaande punten vast en hoe er met ouders gecommuniceerd wordt over een besmetting of uitbraak. Ook is het aan te raden om als school al een protocol te hebben hoe de GGD kan worden geholpen met het uitvoeren van BCO. Bijvoorbeeld het bijhouden van klassenindelingen en -plattegronden, dagelijkse presentielijsten per klas/groep en het vastleggen van koppels/buddy's/subgroepjes en vaste vriendengroepen.
 - Zorg voor een gerichte communicatie vanuit de opvang of school naar ouders betreffende de geldende maatregelen op school en het protocol van de school, de procedure bij besmettingen op school en de communicatie over positief gemelde kinderen of medewerkers. Doe dit bij voorkeur in overleg met de GGD. Vraag toestemming aan de ouders of hun kind eventueel groepsgewijs/klassikaal getest mag worden als dat een advies van de GGD is en leg die toestemming vast.
 - Bepreek het advies om ook buiten school contacten tussen verschillende kinderen te beperken. Uitzonderingen hierop: buitensporten met vaste teams en eventuele vaste vriendengroepen (sociale bubbel).

Hygiënemaatregelen

Onderstaande punten zijn een aanvulling op de standaard hygiënemaatregelen in de kinderopvang en op scholen. Zie ook de [Hygiënerichtlijn voor Kinderdagverblijven, Peuterspeelzalen en Buitenschoolse opvang](#) en de [Hygiënerichtlijn voor Basisscholen](#).

- Zorg dat zowel medewerkers als kinderen een goede handhygiëne kunnen aanhouden: zorg voor water en zeep, en faciliteer het handen wassen in ieder geval bij aankomst op opvang of school, na het buiten spelen, voor het (klaarmaken van) eten, na toiletbezoek, na contact met dieren en bij vieze of plakkerige handen. Een alternatief voor

handen wassen met water en zeep kunnen reinigingsdoekjes voor de handen zijn.

- Communiceer over de hygiënemaatregelen en laat iedereen deze zo nauwkeurig mogelijk opvolgen: zit niet met je handen aan je gezicht, schud geen handen, hoest of nies in je elleboog en gebruik papieren zakdoekjes om je neus te snuiten en gooi deze daarna weg.
- Zorg voor instructies om de (jongere) kinderen te helpen met het goed leren handen wassen en hoest- en nieshygiëne aan te houden.
- Maak handcontactpunten zoals deurklinken, touchscreens (die meerdere personen aanraken) en lesmateriaal meerdere keren per dag schoon met schoonmaakdoekjes of met water en zeep (bijvoorbeeld allesreiniger).
- Zorg dat medewerkers over een eigen eetgelegenheid/pauzeruimte/toilet(ten)/etc. beschikken waar zij afstand kunnen houden van elkaar en hygiënemaatregelen kunnen opvolgen.
- Zorg voor voldoende (hand)zeep en papieren handdoekjes in de toiletten.
- Maak na iedere werkdag de ruimte/voorziening goed schoon volgens het reguliere schoonmaakprotocol.

Ventilatie en binnenklimaat

- Zorg ervoor dat de ventilatie voldoet aan de regelgeving ([Bouwbesluit](#)), arbocatalogi en geldende richtlijnen. In het Bouwbesluit is vermeld wat de minimale ventilatienormen zijn per verblijfsruimte of -gebied.
- Zorg voor voldoende ventilatie door of ramen op een kier te zetten, of via roosters of kieren, of met mechanische ventilatiesystemen.
- Lucht klaslokalen en andere ruimtes elke dag regelmatig. Doe dat als er niet meerdere mensen in de ruimte aanwezig zijn. Doe dit bijvoorbeeld in de pauze door de ramen en deuren 10 à 15 minuten tegenover elkaar open te zetten.
- Zie ook de [Handreiking](#) van LCVS, [Binnen- en buitenmilieu voor basisscholen](#) en [Rijksoverheid](#).

Afstand houden en doorstroming

In de kinderopvang, voorschoolse en buitenschoolse opvang, het primair onderwijs, speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs is onderling afstand houden tussen kinderen en tussen kinderen en medewerkers niet haalbaar en niet wenselijk. Daar waar dit wel kan – in de hogere groepen in het primair onderwijs – wordt wel geadviseerd om zoveel mogelijk afstand aan te houden tussen kinderen en tussen kinderen en medewerkers. De medewerkers (en andere volwassenen) moeten onderling altijd 1,5 meter afstand houden tot elkaar. Maatregelen om het afstand houden tussen medewerkers en kinderen te bevorderen:

- Maak vaste looproutes binnen de opvang en de school en geef dit duidelijk aan. Richt looproutes zo in dat medewerkers elkaar in verschillende looprichtingen op 1,5 meter afstand kunnen passeren. Of maak er eenrichtingsverkeer van. Leer ook kinderen om deze looproutes zoveel mogelijk aan te houden.
- Attendeer medewerkers erop om 1,5 meter afstand van elkaar te houden. Herhaal deze boodschap op meerdere plekken, ook in de lerarenkamer en pauzeruimtes.
- Train en begeleid medewerkers op de maatregelen en adviezen en het toezien op het onderling 1,5 meter afstand houden.
- Richt ruimtes (zoals de lerarenkamer, groepsruimtes en lokalen) zo in dat er voldoende afstand kan worden gehouden. Plaats bijvoorbeeld tafels en stoelen op een vaste plek in een ruimte/zaal.
- Richt ook medewerkersruimtes en kantoren zo in dat er 1,5 meter afstand tussen volwassenen kan worden gehouden.
- Beperk zoveel mogelijk het aantal medewerkers in een ruimte. Borg altijd de 1,5 meter afstand in een ruimte én het maximale aantal medewerkers dat volgens de geldende maatregelen in een ruimte mag zijn.

Beperken van het aantal contacten op kinderopvang en school

Als er sprake is van een kind of medewerker met COVID-19 op de opvang of school, ontstaat er risico op besmetting van de contacten van deze persoon. Daarom is het van belang om het aantal contacten zoveel mogelijk te beperken. Door cohortering van klassen en kinderen worden wisselende contacten zoveel mogelijk vermeden. Dit vergemakkelijkt ook het bron- en contactonderzoek van de GGD.

Onderstaand worden een aantal opties gegeven. Het is van belang dat de opvang of school zo goed mogelijk zorgt voor beperking van contacten. Daarbij is het uitgangspunt dat ieder kind in ieder geval 1 dag per week fysiek op school les krijgt.

Voor kinderen kunnen deze maatregelen lastig zijn. Zorg voor een goede communicatie en uitleg voor kinderen en ouders/verzorgers en bereid kinderen goed voor op de maatregelen.

Maatregelen om het aantal contacten te beperken:

- Het uitgangspunt is dat er op school alleen onderwijs plaatsvindt en op de kinderopvang alleen de opvang zelf. Andere activiteiten vinden digitaal plaats. Organiseer ouderbijeenkomsten, oudergesprekken, team overleggen etc. online. Dit geldt ook voor open dagen.
- Overblijfskrachten mogen op school blijven helpen, maar beperk dit zoveel mogelijk en wissel overblijfskrachten niet tussen verschillende groepen.

- Plan geen activiteiten waarbij externen binnen de opvang of school komen, zoals luizenkammen en voorleeshulp. Laat noodzakelijke hulp, bijvoorbeeld logopedie of fysiotherapie, zoveel mogelijk op individuele basis plaatsvinden buiten school.
- Zorg dat ouders/verzorgers bij het brengen en halen niet in de kinderopvang of school komen. Mocht dit niet mogelijk zijn bij het brengen en halen van de jongste kinderen op de kinderopvang of in het speciaal onderwijs, zorg er dan voor dat er altijd 1,5 meter afstand kan worden aangehouden tussen de ouders/verzorgers onderling en tussen ouders/verzorgers en medewerkers. Pas hier ook de looproutes op aan.
- Organiseer het halen en brengen van de leerlingen zodanig dat ouders/verzorgers buiten afstand van elkaar kunnen houden. Bijvoorbeeld door staplekken te markeren op 1,5 meter afstand van elkaar.
- Om onderling contact tussen ouders/verzorgers te beperken kan er gebruik worden gemaakt van gespreide breng- en haaltijden. Houd hierbij als opvang en school rekening met gezinnen met meerdere kinderen in verschillende groepen op dezelfde opvang of school.
- Kinderopvang (0-4 jaar): cohorteer verschillende groepen door gezamenlijke ruimtes niet op hetzelfde moment door verschillende groepen te laten gebruiken, en op verschillende momenten buitenspeeltijden te houden. Het doel is om menging van groepen kinderen en verschillende medewerkers te voorkomen.
- School:
 - Cohortering per klas/leerjaar van kinderen. Om contact tussen verschillende klassen te beperken, wordt geadviseerd het aantal leerlingen dat tegelijk gebruikmaakt van centrale ruimtes zoals schoolpleinen, garderobes, aula's en kantines, te spreiden door gespreide pauzetijden en/of een dagelijks wisselend deel van de klassen de pauze in het eigen klaslokaal te laten doorbrengen.
 - Cohortering binnen een klas, door het instellen van vaste koppels/buddy's (2 kinderen die bijvoorbeeld naast elkaar zitten en samenwerken). Voor de lagere groepen kunnen in plaats van koppels ook vaste groepjes kinderen (van bijvoorbeeld maximaal 5 kinderen) die samenwerken worden ingesteld. Een ander voorbeeld is het instellen van vaste plekken in de klas. Houd hierbij zoveel mogelijk rekening met vaste vriendengroepen. Hiermee wordt eventuele verspreiding beperkt en het vergemakkelijkt het BCO bij een uitbraak.
 - Nastreven van een zo groot mogelijke afstand tussen kinderen tijdens de les, waarbij te denken valt aan een maximum aantal kinderen dat per dag fysiek aanwezig kan zijn in een klas. Uitzonderingen voor het afstand houden kunnen dan de vaste koppels/buddy's/groepjes in het klaslokaal zijn. Dit kan als gevolg

hebben dat er halve klassen op school aanwezig kunnen zijn, die elkaar afwisselen.

- Het organiseren van meer digitaal of hybride onderwijs (combinatie van fysiek en afstandsonderwijs) om de aanwezigheid van leerlingen op school te beperken. Dit kan een optie zijn bij veel leraren of leerlingen die in quarantaine zitten, of te grote klassen.
- Het afwisselen van specifieke groepen die op school les krijgen, bijvoorbeeld de eerste helft van de week de onderbouw en de andere helft de bovenbouw. Eventueel kan dit in combinatie met de door de Rijksoverheid gedefinieerde groepen van kwetsbare kinderen en kinderen van ouders met cruciale beroepen. De andere groepen krijgen dan op de dagen dat zij niet naar school gaan digitaal les.
- Registreer de cohortering en houd deze registratie actueel.
- Laat bewegingsonderwijs zoveel mogelijk buiten plaats vinden. Zorg hierbij dat de dezelfde vaste groepjes kinderen als binnen het klaslokaal worden aangehouden.

Beperken van het aantal contacten op de voorschoolse en buitenschoolse opvang

Een belangrijk aandachtspunt verdienen de voorschoolse en buitenschoolse opvang. Hier zitten vaak kinderen van verschillende klassen en soms scholen bij elkaar. Voor het beperken van het aantal contacten in de VSO en BSO zijn er een aantal aanvullende opties:

- Een VSO/ BSO waar kinderen van dezelfde school zitten: cohorteer zoveel mogelijk per klas, door deze kinderen in klas-groepen op te delen.
- Een VSO/BSO waar kinderen van verschillende scholen zitten: cohorteer zoveel mogelijk per school door deze kinderen in vaste school-groepen op te delen.
- Registreer de cohortering en houd deze registratie actueel.

Om deze cohortering mogelijk te maken is er een goede communicatie nodig tussen school/scholen, ouders en de BSO.

Extra aandachtspunten medewerkers

- Zorg dat medewerkers op de hoogte zijn van de huidige maatregelen en richtlijnen binnen de opvang en de school.
- Iedere school is verplicht om ten minste één preventiemedewerker aan te stellen. De preventiemedewerker werkt actief aan het bevorderen van de veiligheid en de gezondheid binnen de school. Zie [Steunpunt RI&E](#).
- Zorg voor minder onderling contact tussen medewerkers door bijvoorbeeld het spreiden van pauzes of het inrichten van meerdere pauzeruimtes voor personeel.

- Zorg dat alléén noodzakelijk personeel aanwezig is op school en werk waar mogelijk thuis.
- Organiseer alle vergaderingen, overleggen etc. digitaal.
- Werknemers moeten weten dat ze de bedrijfsarts kunnen bezoeken voor vragen over hun gezondheid in relatie tot het werk, ook als er (nog) geen sprake is van verzuim of klachten. Zie [Arboportaal](#).
- Werknemers die tot een risicogroep behoren (zie [RIVM](#)) kunnen in principe hun normale werkzaamheden uitvoeren. Zie voor meer informatie [Aandachtspunten rondom kwetsbare werknemers](#). Ook in deze situaties geldt dat een bedrijfsarts beschikbaar moet zijn om vragen te beantwoorden en een risico-inschatting te maken.
- Voor informatie voor zwangere werknemers zie [Zwangerschap en COVID-19](#) en de bijlage bij de COVID-19 richtlijn [Zwangerschap, \(werk\) en COVID-19](#).

Niet-medische mondneusmaskers

Het dragen van niet-medische mondneusmaskers is niet geadviseerd in de kinderopvang en het primair onderwijs, het speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs. Voor hogere klassen in dit onderwijs kan de leerkracht overwegen een niet-medisch mondneusmasker of een face-shield te dragen voor de klas. Dit mag de kwaliteit van het geven van onderwijs niet in de weg staan.

Indien het noodzakelijk is dat ouders/verzorgers toch in de opvang of school komen, dragen zij een niet-medisch mondneusmasker.

Generieke uitgangspunten voortgezet onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs (leeftijd 13-18 jaar)

Gezondheidscheck (triage)

- Leerlingen en onderwijspersoneel blijven bij klachten passend bij het coronavirus thuis en laten zich testen.
- Zie voor de regels rondom quarantaine [Rijksoverheid](#).
- Medewerkers moeten de [gezondheidscheck](#) doen voor aanvang van de werkzaamheden. Als één van de vragen met 'ja' wordt beantwoord, dan moet de medewerker thuisblijven en zich laten testen.
- Wijs ouders/verzorgers op het beleid dat zij niet bij de opvang of school mogen komen als zij op één van de vragen van de gezondheidscheck 'ja' kunnen antwoorden.
- Als een medewerker of leerling gedurende de dag klachten ontwikkelt, dan moet deze direct naar huis en zich laten testen.

Testen, isolatie en quarantaine

- Zie voor het testen van leerlingen [Rijksoverheid](#).
- Zie voor het testen van onderwijspersoneel [Rijksoverheid](#).
- Voor de regels over quarantaine, zie [Rijksoverheid](#) en de [Veelgestelde vragen gezinnen met kinderen en quarantaine](#).

Bron-, contact- en uitbraakonderzoek, communicatie en samenwerking met de GGD

De GGD voert bron- en contactonderzoek (BCO) uit bij een kind of medewerker met COVID-19. Als uitgangspunt bij het BCO bij een leerling of medewerker met COVID-19 geldt dat nauwe contacten (> 15 minuten < 1,5 meter contact) in aanmerking komen voor quarantaine, en overige klasgenoten en collega's (> 15 minuten in eenzelfde ruimte) worden gewaarschuwd extra te letten op symptomen.

- Bij een of meerdere positief geteste kinderen of leraren is het van belang dat het schoolbestuur in contact treedt met de GGD om maatregelen te bespreken. Zie ook de [Handreiking contact- en uitbraakonderzoek COVID-19 bij kinderen](#).
- GGD'en hebben vaak een team samengesteld dat scholen benadert. Indien er nog geen contact is, neem dan zelf als school contact op met de GGD. Ook als er nog geen besmettingen zijn geweest op school, is het belangrijk om te communiceren en overleggen over:
 - de geldende maatregelen op school en het protocol van de school;
 - het aanspreekpunt vanuit de opvang of school en het aanspreekpunt vanuit de GGD. Vaak zal dit iemand van de Jeugdgezondheidszorg zijn (de jeugdarts of jeugdverpleegkundige);
 - de procedure bij besmettingen op school;

- de communicatie van (ziek)meldingen van positief geteste medewerkers/kinderen tussen de opvang of school en de GGD, en de communicatie naar de ouders;
- de uitvoering van het BCO door de GGD en de rol van de school daarbij;
- de maatregelen t.a.v. quarantaine en testbeleid op dag 5;
- de stappen die ondernomen moeten worden en besluitvorming bij meerdere besmettingen of uitbraken;
- Stel als school een eigen handelingsperspectief op voor besmettingen of uitbraken op school. Leg hierin bovenstaande punten vast en hoe er met ouders gecommuniceerd wordt over een besmetting of uitbraak. Ook is het aan te raden om als school al een protocol te hebben hoe de GGD kan worden geholpen met het uitvoeren van BCO. Bijvoorbeeld het bijhouden van klassenindelingen en -plattegronden, dagelijkse presentielijsten per klas/groep en het vastleggen van koppels/buddy's/subgroepjes en vaste vriendengroepen.
- Zorg voor een gerichte communicatie vanuit de school naar ouders betreffende de geldende maatregelen op school en het protocol van de school, de procedure bij besmettingen op school en de communicatie over positief gemelde kinderen of medewerkers. Doe dit bij voorkeur in overleg met de GGD. Vraag toestemming aan de ouders of hun kind eventueel klassikaal getest mag worden als dat een advies van de GGD is en leg die toestemming vast.
- Bepreek het advies om ook buiten school contacten tussen verschillende kinderen te beperken. Uitzonderingen hierop: buitensporten met vaste teams en eventuele vaste vriendengroepen (sociale bubbel).

Hygiënemaatregelen

Onderstaande punten zijn een aanvulling op de standaard hygiënemaatregelen op scholen. Zie ook de [Algemene Hygiënerichtlijn](#).

- Zorg dat zowel medewerkers als leerlingen een goede handhygiëne aanhouden: was je handen met water en zeep, in ieder geval bij aankomst op school, als je binnenkomt van buiten, voor het (klaarmaken van) eten, na toiletbezoek, na contact met dieren en bij vieze of plakkerige handen. Een alternatief voor handen wassen met water en zeep kunnen reinigingsdoekjes voor de handen zijn.
- Communiceer over de hygiënemaatregelen en laat iedereen deze zo nauwkeurig mogelijk opvolgen: zit niet met je handen aan je gezicht, schud geen handen, hoest of nies in je elleboog en gebruik papieren zakdoekjes om je neus te snuiten en gooi deze daarna weg.
- Maak handcontactpunten zoals deurklinken, touchscreens (die meerdere personen aanraken) en lesmateriaal meerdere keren per

dag schoon met schoonmaakdoekjes of met water en zeep (bijvoorbeeld allesreiniger).

- Zorg dat medewerkers over een eigen eetgelegenheid/pauzeruimte/toilet(ten)/etc. beschikken waar zij afstand kunnen houden van elkaar en de hygiënemaatregelen kunnen opvolgen.
- Zorg voor voldoende (hand)zeep en papieren handdoekjes in de toiletten.
- Maak na iedere werkdag de ruimte/voorziening goed schoon volgens het reguliere schoonmaakprotocol.

Ventilatie

- Zorg ervoor dat de ventilatie voldoet aan de regelgeving ([Bouwbesluit](#)), arbocatalogi en geldende richtlijnen. In het Bouwbesluit is vermeld wat de minimale ventilatienormen zijn per verblijfsruimte of -gebied.
- Zorg voor voldoende ventilatie door of ramen op een kier te zetten, of via roosters of kieren, of met mechanische ventilatiesystemen.
- Lucht klaslokalen en andere ruimtes elke dag regelmatig. Doe dat als er niet meerdere mensen in de ruimte aanwezig zijn. Doe dit bijvoorbeeld in de pauze door de ramen en deuren 10 à 15 minuten tegenover elkaar open te zetten.
- Zie ook de [Handreiking](#) van LCVS en [Rijksoverheid](#).

Afstand houden en doorstroming

Binnen het voortgezet onderwijs en speciaal voortgezet onderwijs moeten leerlingen en onderwijspersoneel 1,5 meter afstand houden. Ook leerlingen onderling moeten zoveel mogelijk 1,5 meter afstand houden tot elkaar.

Maatregelen om het afstand houden te bevorderen:

- Maak vaste looproutes binnen de opvang en de school en geef dit duidelijk aan. Richt looproutes zo in dat medewerkers en leerlingen elkaar in verschillende looprichtingen op 1,5 meter afstand kunnen passeren. Of maak er eenrichtingsverkeer van.
- Attendeer medewerkers en leerlingen erop om 1,5 meter afstand van elkaar te houden. Herhaal deze boodschap op meerdere plekken, ook in de lerarenkamer en pauzeruimtes.
- Train en begeleid medewerkers op de maatregelen en adviezen en het toezien op het onderling 1,5 meter afstand houden.
- Richt ruimtes (zoals de lerarenkamer, groepsruimtes en lokalen) zo in dat er voldoende afstand kan worden gehouden. Plaats tafels en stoelen op een vaste plek in een ruimte/zaal, bijvoorbeeld in een zigzagopstelling.

- Richt ook medewerkersruimtes en kantoren zo in dat er 1,5 meter afstand tussen volwassenen kan worden gehouden.
- Beperk zoveel mogelijk het aantal medewerkers in een ruimte. Borg altijd de 1,5 meter afstand in een ruimte én het maximale aantal medewerkers dat volgens de geldende maatregelen in een ruimte mag zijn.
- Het uitgangspunt is dat er op school alleen onderwijs plaatsvindt en op de kinderopvang alleen de opvang zelf. Andere activiteiten vinden digitaal plaats. Organiseer ouderbijeenkomsten, oudergesprekken, team overleggen etc. online. Dit geldt ook voor open dagen.
- Indien van toepassing: zorg dat ouders/verzorgers bij het brengen en halen niet in de kinderopvang of school komen. Mocht dit niet mogelijk zijn, zorg er dan voor dat er altijd 1,5 meter afstand kan worden aangehouden tussen de ouders/verzorgers onderling en tussen ouders/verzorgers en medewerkers. Pas hier ook de looproutes op aan.
- Indien van toepassing: organiseer het halen en brengen van de leerlingen zodanig dat ouders/verzorgers buiten afstand van elkaar kunnen houden. Bijvoorbeeld door staplekken te markeren op 1,5 meter afstand van elkaar.
- Indien van toepassing: om onderling contact tussen ouders/verzorgers te beperken kan er gebruik worden gemaakt van gespreide breng- en haaltijden.
- Streef een zo groot mogelijke afstand tussen leerlingen (minimaal 1,5 meter) na, waarbij te denken valt aan een maximum van kinderen dat per dag fysiek aanwezig kan zijn in een klas. Dit is afhankelijk van de beschikbare ruimte.
- Inrichten van klaslokalen waarbij een zo groot mogelijke afstand (minimaal 1,5 meter) tussen leerlingen wordt bereikt. Afhankelijk van de bouwkundige situatie, de beschikbare ruimte, het aantal leerlingen, de tafelopstelling en het toepassen van de hieronder genoemde aanvullende mogelijkheden kan dat leiden tot een verminderde bezettingsgraad, bijvoorbeeld minder dagen naar school in kleinere/halve klassen.

Beperken van het aantal contacten op school

Als er sprake is van een kind of medewerker met COVID-19 op de opvang of school, ontstaat er risico op besmetting van de contacten van deze persoon. Daarom is het van belang om het aantal contacten zoveel mogelijk te beperken. Door cohortering van klassen en kinderen worden wisselende contacten zoveel mogelijk vermeden. Dit vergemakkelijkt ook het bron- en contactonderzoek van de GGD.

Onderstaand worden een aantal opties gegeven. Het is van belang dat de school zo goed mogelijk zorgt voor beperking van contacten. Daarbij is

het uitgangspunt dat ieder kind in ieder geval 1 dag per week fysiek op school les krijgt.

Mogelijke maatregelen om het aantal contacten te beperken:

- Het beperken van sociale contacten: er zijn verschillende mogelijkheden (of combinaties hiervan) om een verminderde bezetting in de klas of in het schoolgebouw te realiseren. Enkele voorbeelden:
- Het organiseren van meer digitaal of hybride onderwijs (combinatie van fysiek en afstandsonderwijs). Dit kan ook een oplossing bieden bij veel thuisblijvende leraren of leerlingen.
- Per vak:
 - Vakken die zich goed lenen voor afstandsonderwijs worden op afstand gegeven, de overige vakken worden op school gegeven. Of de mogelijkheid tot het beperken van het contactonderwijs per vak tot een aanvaardbaar minimum voor instructie of toetsing. Een andere mogelijke vorm is dat onderdelen van lessen gescheiden gedoceerd worden, bijvoorbeeld het praktische deel op school en het theoretische deel digitaal. Dit vergt maatwerk op schoolniveau.
 - Laat bewegingsonderwijs zoveel mogelijk buiten plaats vinden. Hierbij moet zoveel mogelijk 1,5 meter afstand worden gehouden tussen de leerlingen. Hier heeft het de voorkeur om bewegingsonderwijs ook in dezelfde koppels/buddy's te laten plaatsvinden als in de klas worden aangehouden.
- Per klas:
 - Een deel van de klas zit thuis en volgt de lessen online, het overige deel is op school aanwezig en volgt de les fysiek. Dit wordt regelmatig afgewisseld, zodat alle kinderen goed in beeld blijven. De lessen worden bijvoorbeeld volledig gestreamd waardoor de hele klas tegelijkertijd les kan volgen.
 - Cohortering binnen een klas, bijvoorbeeld door het instellen van vaste koppels/buddy's (2 leerlingen die naast elkaar zitten en samenwerken). Een ander voorbeeld is het instellen van vaste plekken in de klas. Hiermee wordt eventuele verspreiding beperkt en het vergemakkelijkt het BCO bij een uitbraak.
- Per leerjaar: leerlingen van een leerjaar/onderwijssoort komen – om en om – op een beperkt aantal dagen of dagdelen naar school. Andere dagen volgen zij afstandsonderwijs. Een andere mogelijkheid is het instellen van vaste koppels/buddy's/groepjes (max. 5) die hetzelfde lespakket/rooster volgen.
- Op schoolniveau:
 - Het afwisselen van specifieke groepen die op school les krijgen, bijvoorbeeld de eerste helft van de week de onderbouw en de andere helft de bovenbouw. Eventueel kan dit in combinatie met de door de Rijksoverheid gedefinieerde groepen van kwetsbare kinderen en kinderen van ouders met cruciale beroepen. De andere

groepen krijgen dan op de dagen dat zij niet naar school gaan digitaal les.

- Het beperken tot een maximum van het aantal leerlingen dat tegelijk gebruik maakt van centrale ruimtes, zoals schoolpleinen, garderobes, aula's en kantines, door gespreide pauzetijden en/of een dagelijks wisselend deel van de klassen de pauze in het eigen klaslokaal te laten doorbrengen. Hiermee wordt menging van verschillende klassen, cohorten en leerlagen tegengegaan.
- Gespreide start- en eindtijden van lesdagen en lessen en gespreide binnenkomst van leerlingen, waar mogelijk door verschillende ingangen.
- Rouleer waar mogelijk alleen de docenten, in plaats van de klas. Hiermee wordt voorkomen dat veel leerlingen tegelijkertijd door de gangen lopen en onderling contact hebben.
- Verspreid de lessen over de hele dag. Verschuif bijvoorbeeld de lessen naar een eerder/later tijdstip van de dag en laat ze doorlopen in (het begin van) de avond. Er kan ook worden overwogen om op zaterdag onderwijs te geven.
- Ga na bij de gemeente of er (publieke) gebouwen beschikbaar kunnen worden gesteld voor onderwijs om meer ruimte en afstand tussen personen te bewerkstelligen. Extra ruimte kan ook worden gecreëerd door het opzetten van grote tenten (pop-up klasruimtes).

Extra aandachtspunten medewerkers

- Zorg dat medewerkers op de hoogte zijn van de huidige maatregelen en richtlijnen binnen de opvang en de school.
- Iedere school is verplicht om ten minste één preventiemedewerker aan te stellen. De preventiemedewerker werkt actief aan het bevorderen van de veiligheid en de gezondheid binnen de school. Zie [Steunpunt RI&E](#).
- Zorg voor minder onderling contact tussen medewerkers door bijvoorbeeld het spreiden van pauzes of het inrichten van meerdere pauzeruimtes voor personeel.
- Zorg dat alléén noodzakelijk personeel aanwezig is op school en werk waar mogelijk thuis.
- Organiseer alle vergaderingen, overleggen etc. digitaal.
- Werknemers moeten weten dat ze de bedrijfsarts kunnen bezoeken voor vragen over hun gezondheid in relatie tot het werk, ook als er (nog) geen sprake is van verzuim of klachten. Zie [Arboportaal](#).
- Werknemers die tot een risicogroep behoren (zie [RIVM](#)) kunnen in principe hun normale werkzaamheden uitvoeren. Zie voor meer informatie [Aandachtspunten rondom kwetsbare werknemers](#). Ook in deze situaties geldt dat een bedrijfsarts beschikbaar moet zijn om vragen te beantwoorden en een risico-inschatting te maken.

- Voor informatie voor zwangere werknemers zie [Zwangerschap en COVID-19](#) en de bijlage bij de COVID-19 richtlijn [Zwangerschap, \(werk\) en COVID-19](#).

Niet-medische mondneusmaskers

De [Rijksoverheid](#) heeft een verplichting ingesteld voor het gebruik van niet-medische mondneusmaskers in openbare en overdekte ruimten, zoals het onderwijs. Dit houdt in:

- Zie [Rijksoverheid](#) voor alle regels rondom niet-medische mondneusmaskers in het voortgezet (speciaal) onderwijs.
- Leerlingen en medewerkers dragen binnen de school een niet-medisch mondneusmasker, behalve tijdens de les.
- Het niet-medisch mondneusmasker hoeft niet te worden gedragen tijdens de les, als leerlingen een vaste sta- of zitplaats hebben. Ook de docent hoeft geen mondneusmasker op tijdens de les.
- Gym, zang, toneel, dans en bepaalde vormen van praktijkonderwijs zijn uitgezonderd van de mondkapjesplicht. Zie voor de huidige maatregelen rondom zang, dans en toneel [Rijksoverheid](#).
- Voor personeel geldt dat zij ook gebruik mogen maken van een gezichtsscherm (face-shield) in plaats van een niet-medisch mondneusmasker. Dit geldt niet voor de leerlingen.
- Voor leerlingen die geen mondneusmasker kunnen dragen vanwege een beperking of ziekte geldt een uitzondering, zie [Rijksoverheid](#).